

Приручник за едукаторе

СТУДИО ГОМ

filmsko-kreativni studio VANIMA

Дечији културни центар
Нови Сад
Dečiji kulturni centar
Novi Sad

Суфинансира
Европска унија

ИЗДАВАЧ

Студио ДОМ анимације

Филмско-креативни студио ВАНИМА

ЗА ИЗДАВАЧА

Злата Попов

ПРОЈЕКАТ

Анимирај се!

Пројект је суфинанцирала Европска унија

АУТОРИЦА ПРИРУЧНИКА

Дубравка Калинић Лебинец

АУТОР ТУТОРИЈАЛА

Јаков Попов

СЛИКОВНИ МАТЕРИЈАЛИ

фотографије Филмско-креативног студија ВАНИМА

фотографије из туторијала Студија ДОМ анимације

ДИЗАЈН И ПРИЈЕЛОМ

Серјожа Попов

СЛИКОВНЕ МАТЕРИЈАЛЕ ПРИРЕДИЛА

Дубравка Калинић Лебинец

САДРЖАЈ

1. УВОД
2. МЛАДИ И АНИМИРАНИ ФИЛМ
3. ФИЛМ, АНИМИРАНИ ФИЛМ
4. АНИМИРАНИ ФИЛМ У ИНКЛУЗИЈИ
5. АНИМИРАНИ ФИЛМ И ДИГИТАЛНИ АЛАТИ - Представљање курса
    5. 1. АНИМАЦИЈСКЕ ИГРЕ
        5.1.1. Анимација на папиру
        5.1.2. Анимација људи и предмета
        5.1.3. Пљосната анимација
        5.1.4. Анимација на белој табли
        5.1.5. Комбиновање анимације с видеом и фотографијом
        5.1.6. Лего анимација
    5. 2. ПРАВИЛА АНИМАЦИЈЕ
        5.2.1. Тајминг
        5.2.2. Успоравање и убрзавање
        5.2.3. Растезање и стезање
        5.2.4. Припрема за покрет
        5.2.5. Вођење ока
        5.2.6. Анимација хода
    5.3. ИЗРАДА СЦЕНАРИЈА
    5.4. ДИЗАЈН ЛИКА
    5.5. РЕЖИЈА И ИЗРАДА СТОРИБОРДА
    5.6. ЦРТАНА АНИМАЦИЈА - Технике анимације (продукција)
    5.7. ДИЗАЈН ЗВУКА (постпродукција)
    5.8. СЛАЊЕ ФИЛМОВА НА ФЕСТИВАЛЕ
6. КУЛТУРА ГЛЕДАЊА ФИЛМА

УВОД

Приручник *Анимирај се!* је настао у склопу истоименог пројекта који је суфинансирала Европска унија.

Носилац пројекта је Студио ДОМ анимације из Сремских Карловаца (Србија), а партнери у пројекту су Филмско-креативни студио ВАНИМА из Вараждина (Република Хрватска) и Дечији културни центар Нови Сад из Новог Сада (Србија).

Овај филмскометодички приручник води нас у свет стварања анимираних филмова, намењен је васпитно-образовним радницима, водитељима школских и ваншколских филмских група, водитељима филмских и киноклубова, водитељима филмских удружења, делатницима у култури те свима који желе младе и/или децу увести у свет стваралаца анимираних филмова. Такође, намењен је свакоме ко одлучи да уђе у свет анимираног филма као самосталан аутор или као особа која личну мисао или идеју жели да изрази путем анимације.

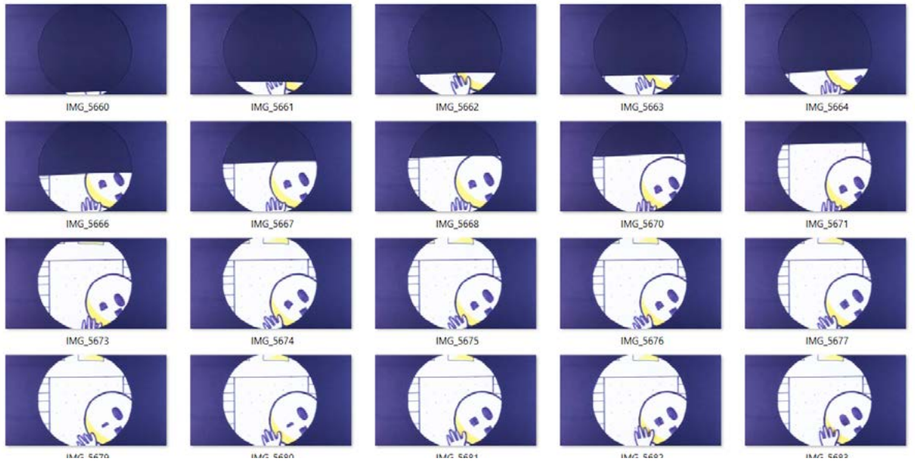
Задатак самог приручника је активирати стваралачку машту младих и помоћи им при овладавању основним законитостима везаним уз стварање анимираног филма, првенствено путем бесплатних мобилних апликација. Уопште гледано, основни циљ овога приручника је развој филмске писмености и културе.

Свима је позната крилатица да је 21. столеће – столеће медија. У медије смо уронили сви, од предшколаца до особа старије животне доби. Медији су свуда око нас те је медијска писменост данас нужност. Филм је један од кључних медија, за филм се може казати да је потка многобројних медијских садржаја, а анимирани филм је филмски род који људе привлачи од најмлађе доби. Анимирани филм је филмски род с којим дете улази у свијет филма, свијет медија.

Учестало се говори о замкама и опасностима које долазе од стране медија, о начинима препознавања тих опасности, заштити приватности и дигиталних трагова везаних уз медијску изложеност. Ауторица овога приручника је става, да је најбоља обрана од негативних утицаја медија, оспособити кориснике медија за свесно, сигурно и критичко уочавање порука филма, фотографије, стрипа, интернета, радија, штампе… Зато је изузетно важно развијати етичку и естетску осетљивост те оспособити медијског конзумента за откривање етичких и естетских вредности медија тј. препознати квалитетне медијске садржаје.

Како би деца и млади препознали те вредности, унутар филма као једног од медија, важно је развијати критичког и селективног гледаоца и филмског стваралаца. Онај који ствара филм најбоље може препознати квалитетне филмске садржаје те се одмакнути од света кича и шунда.

Особа која је стваралац, која познаје законитости и изражајна средства филма, правилно користи филмски језик, правилно поставља кадар, зна шта се све помоћу монтаже може учинити са снимљеним материјалом, особа је која постаје филмски писмена и теже наседа на медијске замке и на крају, то је особа која ће бити способна да ствара медијски/филмски садржај, садржај који образује, уздиже, развија толеранцију и уважава различитости, садржај који је једном речју квалитетан.

Из филма Анабеле Млинарић, ВАНИМА

2. МЛАДИ И АНИМИРАНИ ФИЛМ

Анимација као облик филмског стваралаштва деце и младих, или као стваралаштва уопште, има за њих изузетан значај. Првенствено као облик изражавања личних идеја, ставова, емоција кроз медиј који је вишеслојан. Наиме, анимирани филм није само филм, он је и ликовност, и литерарност, и музика, и покрет, и звук, и филм, и ритам и изнад свега занос и стрпљење.

Ако узмемо у обзир да је свакој особи потребан занос, а и стрпљење, онда знамо да је данашњем младом човеку који живи у јуређем свету медија и свакодневице, стрпљење једино могуће развити управо кроз занос стварања.

Из наведених разлога би младим људима свакако ваљало понудити могућност стварања анимираних филмова. Мотивација за улазак у такво стварање може бити вишеслојна. Некога може привући ликовно, другог литерарно (стварање филмске приче), трећег звук и музика.

Слика у покрету све то обједињује, а младим особама је стварање у заједници и уопште заједништво, једна од најважнијих ствари. Једнако тако филмска анимација поштује и појединца као самосталног аутора, тако да у тој нашој *Анимирај се!* причи свако може наћи себе, забаву за себе, израз који му одговара и начин стварања који му одговара.

Ако заиста волимо да наглашавамо да наш систем васпитања и образовања, наше школство, сваком и свугде пружа једнаке могућности, онда би то требало да вреди и за упознавање целокупне популације наше дјеце и младих с вредностима стварања анимираних филмова.

Није циљ да сви наши млади људи буду филмаџије, но свакако им треба и ту могућност приближити. Као што човек обогаћује свој живот читањем, плесом, музиком, сликањем, тако може и „филмовањем".

Онај ко поближе упозна сложеност писаног текста тај ће одабирати квалитетније штиво, онај ко спозна да свирати може онај који упорно вежба, тај ће знати избећи музички шунд, а онај ко увиди сложени процес стварања анимираних филмова, тај ће филм цијенити, тај ће избећи лоше и знаће критички да одабере квалитетне филмске наслове.

3. ФИЛМ, АНИМИРАНИ ФИЛМ

Видео запис, а слично бисмо могли рећи и за филм у техничком смислу обухвата снимање, запис, обраду слике, обраду тона, пренос и пројекцију покретних слика. Филм је у својој основи низ статичних слика/фотографија које се због брзине приказивања, а и због тромости нашег ока стапају у слику у покрету. Човек је већ у својој раној историји имао потребу да забележи илузију покрета што је видљиво на пећинском цртежима.

Алтамира, пећинска слика

Таква настојања се провлаче и кроз ликовну уметност, као и кроз уметност фотографије. То настојање човјека да пролазно учини трајним, да забележи своју свакодневницу, је једним делом и остварено кроз фотографијом „замрзнути" тренутак. Изум покретне слике пружа знатно више. У том су настојању, између осталих, у 19. столећу успела браћа Лимијер, француски индустријалци и пионири кинематографије, који се сматрају једнима од зачетника кинематографије. Створивши прву камеру (cinematographe), створили су и неке од првих снимака. Најпознатије снимке из времена стварања филма, тада првенствено филма као изума у техничко-технолошком смислу, назване су *Излазак радника из фабрике* (1895.) и *Долазак воза на станицу* (1985.).

Излазак радника из фабрике, браћа Лимијер, 1895.

Долазак воза на станицу, браћа Лимијер, 1895.

методичка препорука

Развој филмске технологије

Препоручите младима да на YouTube каналу потраже и погледају горе споменуте филмске записе. Погледајте их и при заједничком сусрету. Опишите им значај тог изума и усхићење гледалаца. Напомените да ти записи нису у правом смислу филмови и да је њихов прави значај у развоју филмске технологије. Исто тако ваља нагласити да прича о паници гледалаца *Долазак воза у станицу* чињенично није тачна, али да су свакако прве пројекције изазивале знатижељу и усхићење.

Питајте их има ли у модерном развоју филмске технологије примера који данас изазивају слично усхићење и знатижељу као што су то изазивале прве покретне слике крајем 19. столећа. Нпр. 3D, 4D пројекције, филмски трикови, вештачка интелигенција у стварању филмских ефеката. Притом им свакако ваља нагласити да је мноштво филмских трикова и ефеката унутар играних и документарних филмова базирано на филмској анимацији.

АНИМИРНИ ФИЛМ је филм који је искључиво сниман сличицу по сличицу (квадрат по квадрат) за разлику од неких других филмских родова (играни, документарни, експериментални) који углавном подразумевају снимање кадрова кроз непрекинути рад камере. Свакако, и остали филмски родови могу укључивати разне анимацијске технике.

Назив анимирани филм долази од латинске ријечи анима што значи душа, а анимирати значи оживети, дати нечему душу. Филмски се оживљавати могу цртежи, предмети, материјали попут глине, песка, колаж папира, лутке,... па чак и људи. Из тог разлога постоји низ подјела анимираних филмова на врсте.

Захваљујући развоју филмске технике данас разликујемо велики број врста анимираних филмова.

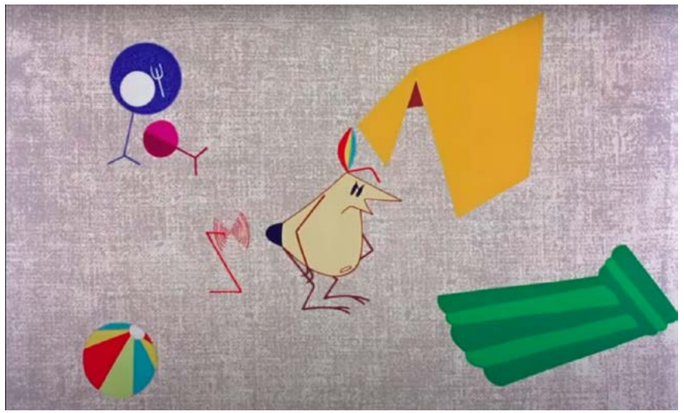
ЦРТАНИ ФИЛМ

Филм у којем су анимирани/оживљени цртежи називамо ЦРТАНИ ФИЛМ.

За цртани филм је потребно нацртати низ цртежа који се међусобно разликују. Сваки од њих се засебно снима.

Касније се за време пројекције сви они стапају у слику у покрету.

У свакој секунди филма пред нашим очима прође око 24 сличице које ми због тромости нашега ока видимо као анимиране/оживљене цртеже, а не као засебне слике.

Суроīаш (Душан Вукошић, 1961.) https://www.youtube.com/ch?v=u59XkVwL1Sk

СТОП АНИМАЦИЈА

Стоп анимација или stop motion значи ЗАУСТАВЉЕНИ ПОКРЕТ.

Стоп анимација је техника анимирања особе или објекта.

Аниматор помиче објекст (лутку, предмет, глинену фигуру, папирне комадиће...) и сваки помак се сними фотоапаратом.

Све снимљене фотографије се у пројекцији стапају у целину, у оживљену слику.

СТОП АНИМАЦИЈА ПЛАСТЕЛИНА ИЛИ ГЛИНЕ је анимација за коју се ликови, околина и потребни предмети израђују од глине или глини сличне масе. Ради стабилности, маса се надограђује на жичану, пластичну или неку другу покретљиву конструкцију.

https://www.youtube.com/watch?v=ZKSUVegKuyo&t=2s

СТОП АНИМАЦИЈА ЛУТАКА је стварање илузије покрета на основу снимања сваког малог покрета лутке. Стога анимацијске лутке имају помични костур најчешће израђен од жица или неких других покретљивих материјала. Потребно је израдити и простор, кулисе унутар којих се лутка анимира.

Јежева кућа, Ева Цвијановић (2017.) https://www.youtube.com/watch?v=nzYwXe9XDTw

СТОП АНИМАЦИЈА ПРЕДМЕТА је помицање предмета према личној идеји и снимање сваког помака. Анимирати се могу готово сви предмети које аниматор замисли: кутије, дугмад, вуна, ексери, одевни предмети, обућа, играчке…

Tchou-tchou, Co Hoedeman (1972.)
https://www.nfb.ca/film/tchou-tchou_en/

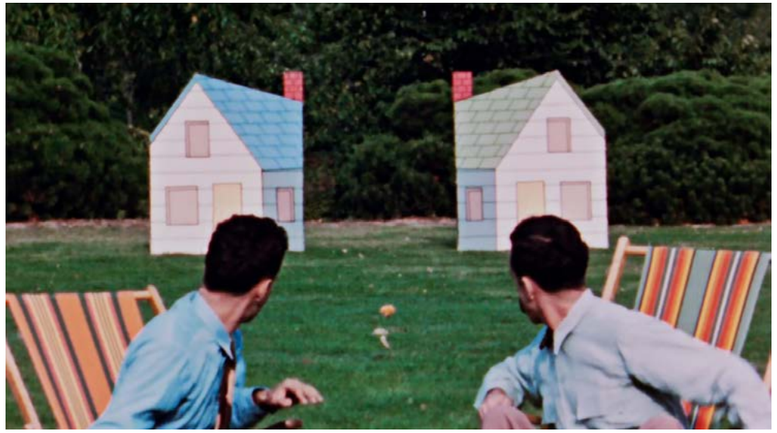
АНИМАЦИЈА ПЕСКА и сличних материјала се ради уз помоћ руку или разних алата погодних за прецизније помицање масе и притом се сваки помак сними/фотографира. Танки слој растреситог материјала нанесе се на дрвену, картонску, стаклену или какву другу подлогу испод камере те се снима сваки исцртани или обликовани помак.

Дворац од песка, Co Hoedeman (1977.)
https://www.nfb.ca/film/sand_castle/

АНИМАЦИЈА КОЛАЖА се ради помоћу колажних изрезака који се на замишљен начин помичу и сваки се помак снима. Колажна анимација не мора подразумевати искључиво папир као материјал. Колажи се могу радити и од комадића тканине, вештачке коже, станиола и сл. Од комадића наведених материјала се израђују ликови и објекти и најчешће су постављени плоснато, испод камере.

Wiggles i Giggles, Sara Guindon (2009.)
https://www.nfb.ca/film/hothouse_5_wiggles_and_giggles/

АНИМАЦИЈА ЉУДИ ИЛИ ПИКСИЛАЦИЈА је када се квадрат по квадрат снимају покрети стварне особе и притом се добива илузија покрета који делује попут кретања лутке. Одатле и назив овој врсти анимације (пикси – лутка необичних покрета).

Суседи, Norman McLaren (1952.)
https://www.nfb.ca/film/neighbours_voisins/

Активно гледање филмова

Као што младе подучавамо књижевности тако да их подстичемо на читање и с њима разговарамо о прочитаном, као што их подучавамо о музици слушајући вредна музичка дела, подучавамо их о драмском стваралаштву одлазећи на позоришне представе, тако их ваља подучавати о филму уз редовно гледање филмских класика као и новијих филмских остварења.

Везано уз подучавање о врстама анимираних филмова није довољно стати на опису врсте, већ им ваља пружити ужитак гледања квалитетних филмова и о њима разговарати уз коришћење филмског језика, анализирајући филмска изражајна средства. Из тог разлога су уз поједине врсте анимације стављене везе на неке од филмова професионалних аутора анимираних филмова.

Након гледања и интерпретације филмова према вашем избору или филмова које нуди овај приручник, добро је дати младима задатак да сами пронађу примере квалитетних филмова рађених у неким од наведених техника.

Као једну од низа филмских платформи свакако се препоручује платформа *NATIONAL FILM BOARD OF CANADA* и њен део за анимиране филмове https://www.nfb.ca/animation/ .

Артикулација часа за интерпретацију филма

Филмскометодичка артикулација часа за што квалитетнију рецепцију филма:

Етапе часа:

1. Уводни део часа/ Мотивација

2. Најава

3. Усмеравање пажње / Упутства за гледање

4. Приказивање филма

5. Емоционална – интелектуална пауза

6. Изношење доживљаја

7. Интерпретација / Истраживачка расправа

8. Уопштавање /Синтеза

9. Стваралачки облици рада

Како гледати анимирани филм?

У наставку приложена видеолекција с филмскометодичком интерпретацијом филма је намењена раду с ученицима 2., 3. и 4. разреда основне школе, но она може бити користан показатељ едукаторима на који начин с младима и/или с децом радимо на развоју филмске писмености, а да нам је при томе филм који гледамо буде САДРЖАЈ поучавања, а не само средство с којим обрађујемо различите наставне теме.

Наиме, филмови се често гледају као потврда или подстицај за расправу о најразличитијим темама, најчешће везаним уз екранизацију лектирних наслова или уз обележавање значајних датума. То је, наравно, и корисно и у реду, но притом се о филму најчешће разговара на нивоу садржаја филма. Ако заиста желимо да нам филм буде садржај поучавања онда ваља с ученицима уронити у филмска изражајна средства и усвајати филмски језик. Уједно је потребно имати на уму да филм јесте забава, али не само забава. Филм је специфичан начин изражавања, филм је стваралаштво и уметност.

У видеолекцију је укључен анимирани филм Ане Хорват *Црвена јабучица*, настао према истоименој сликовници за коју је текст написала Нина Вађић, а илустровала ју је Ана Кадоић.

У уводном дијелу видеолекције се наводе неки од филмова који су настали на књижевним предлошцима те се објашњава **како препознати добар филм**. Након приказивања филма *Црвена јабучица*, води се ученике кроз **интерпретацију анимираног филма – од филмске приче, преко цртежа, боја и анимације до звука у филму**. Видеолекција поштује све методичке одреднице наведене у претходној методичкој препоруци.

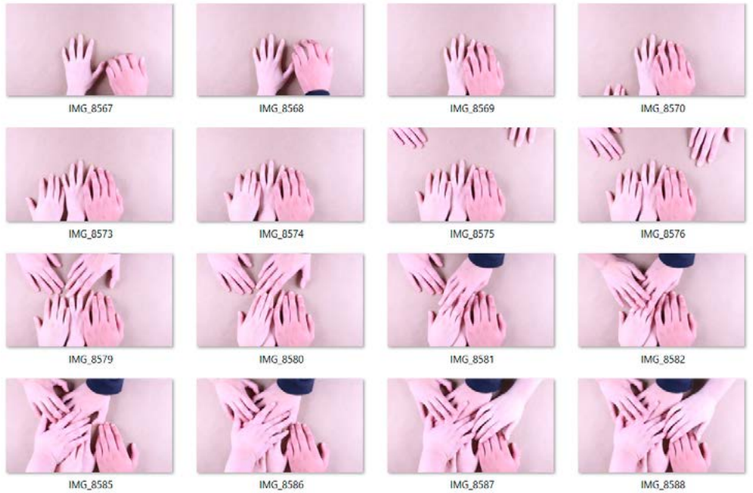
Како гледати анимирани филм?, Д. Калинић Л. (2020.)
https://www.youtube.com/watch?v=qM5UkJbJsbU

4. АНИМИРАНИ ФИЛМ У ИНКЛУЗИЈИ

Познато је и похвално да смо у времену у којем се кренуло с организацијом инклузивних филмских активности, манифестација, фестивала који посебну пажњу посвећују онима којима је већина аудиовизуалних садржаја иначе недоступна – деци с тешкоћама у развоју, особама с инвалидитетом, слепима и слабовидима те глувима и наглувима. Организују се и сензорне кинопројекције у склопу којих се филмови приказују уз благо осветљену дворану с прилагођеним звуком те уз могућност кретања/шетње у вријеме пројекције, гледање уз грицкалице, играчке и друге умирујуће реквизите. Потпуна инклузија се догађа кад у тим и таквим условима учествују и деца/млади/особе којима наведени услови нису нужност, већ њихова присутност показује да су спремни да прихвате различитости у свим облицима.

У склопу пројектних активности пројекта *Анимирај се!* спроведено је неколико инклузивних радионица у којима су се стварали и настали анимирани филмови.

Иако је пројекат замишљен на начин да млади вођени туторијалима, насталим током трајања пројекта, могу и самостално радити анимиране филмове, инклузивне радионице одржане су уживо, како би инклузивност и сарадња биле што потпунији и задовољавали основну потребу свих учесника, а то је потреба за дружењем. Дружење се повезало с радним активностима којима је покретач била тежња за стварањем анимираног филма. Сусрети су то изразито вредни и за младе из редовног система. Прихватање другачијег и комуникација на директан начин, најбољи су пут ка инклузији.

Из Бркатог филма, инклузивна радионица ЦТШ и ВАНИМА, Вараждин

Пројектна настава у инклузији

Опште информације о радионици:

Филм је рађен у склопу ЕУ пројекта „Анимирај се" и у сарадњи с ученицима Центра за васпитање и образовање Томислав Шпољар у Вараждину и проф. Виолетом Светец.

Тема "Бркатог филма" је везана за акцију Мовембер у којој ученици Центра Томислав Шпољар учествују већ низ година. (Мовембер или Бркати новембар је покрет обиљежавања новембра као месеца заштите физичког и менталног здравља мушкараца.)

Асистентице - редовне полазнице Филмско-креативног студија ВАНИМА из Вараждина: Франка Боговић (13 г.) Кала Шмиц (13 г.)

Водитељи: Дубравка Калинић Лебинец, Срећко Лебинец

Радионица је одржана у два наврата, 28. IX. 2023. и 12. X. 2023.

Коришћене су две анимацијске технике:

1. стоп анимација колажа

2. анимација цртежа на фотографији у програму за анимацију FlipaClip

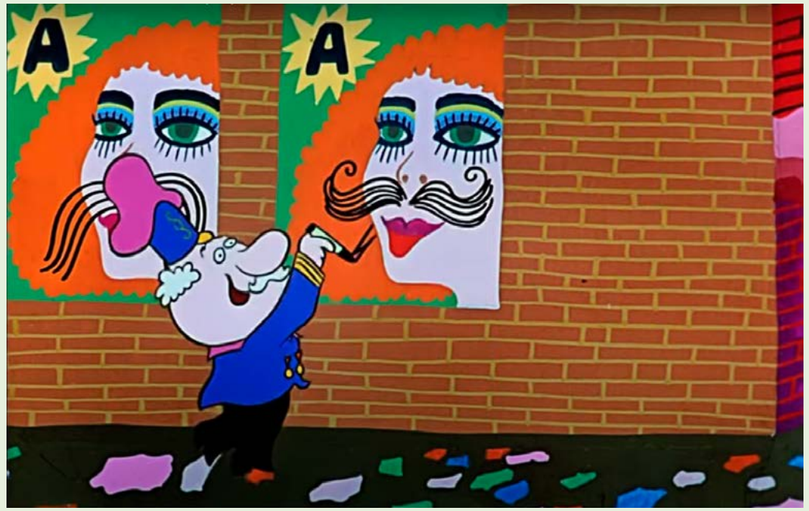
Приказ инклузивне радионице анимираног филма вођене корацима пројектне наставе.

Кораци пројектне наставе у стварању анимираног филма:

1. ОДАБИР ТЕМЕ

- водитељи укратко појашњавају да је за израду једне минуте анимираног филма потребно направити и снимити велики број сличица

- заједнички се, с циљем мотивације и одабира теме, погледао анимирани филм *Срећа у двоје, Сценарио, цртеж, режија: Златко Гргић, Борис Колар, Анте Заниновић (1969., C1E9)* из најпознатијег хрватског серијала Професор Балтазар

https://www.youtube.com/watch?v=hRQvGnIVFrw

- кроз разговор се полазници доводе до закључка да је за израду анимираног филма потребно стрпљење и да је свакако корисно одабрати заједничку тему на којој ће се групно радити

- поведен је кратак разговор о садржају филма

- будући да филм говори о малим радостима које су свима блиске, радионичари су проговорили о својим малим радостима (изузетно је важно сваки корак пројекта повезати с конкретним ситуацијама из њиховог живота)

- одабирала се мала радост која би могла бити кровна тема филма (потребно је припазити да се одабере тема која није пресложена за стварну реализацију филма)

- полазници радионице су се сложили да тема буду бркови, јер их је највише забавила мала радост једног од ликова који је волео доцртавати бркове на плакатима

2. ИЗБОР ПРОБЛЕМСКИХ ЗАДАТАКА

- проблемски задаци су одабрани уз сугестију водитеља, будући да је процес стварања анимираног филма за већину полазника био новост

- у овој етапи рада је искоришћена одабрана тема везана уз бркове за разговор о значају Мовембер или Бркатог новембра будући да се тај покрет сваке године обележава у њиховој школи

- договорено је:

* стварање анимацијских играчака како бисмо доживели стапање цртежа у слику у покрету

* стоп анимација колажа

* анимација цртежа на фотографији у програму за анимацију FlipaClip

3. ОДРЕЂИВАЊЕ РАДНИХ ЗАДАТАКА

У овој етапи пројектне наставе деле се радне улоге, тј. ученици зависно о својим склоностима одабиру задатак који ће моћи остварити.

- једна се група одлучила за израду анимацијских играчака, друга за рад на стоп анимацији колажа, а трећа за рад на анимацији цртежа на фотографији у апликацији FlipaClip

Израда плана рада

4. ИЗРАДА ПЛАНА РАДА

- шта/ како/ где/ када?

- поделили смо се у три групе према претходно одабраним радним задацима

- договорено је да све три групе раде у њиховој матичној учионици

- радионица је подељена на два дана по 120 минута

5. РАД НА ОСТВАРИВАЊУ ПЛАНИРАНОГ

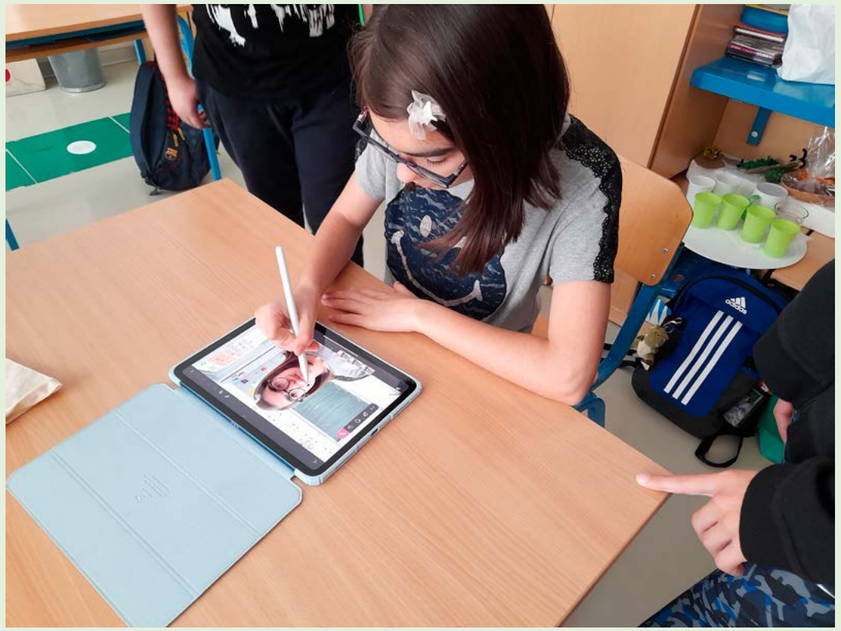
- током првог сусрета свака од група је успела да оствари одабрани радни задатак те је остало време другог сусрета унутар којег су се радне групе ротирале тако да је на крају сасвим спонтано испало да је свако стигао да испроба/ради на сваком од радних задатака

Израда анимацијских играчака

Стоп анимација колажа

Анимација цртежа на фотографијама у FlipaClipu

6. ПРИКАЗ РЕЗУЛТАТА РАДА

- радни материјал анимације цртежа на фотографији полазници су могли погледати одмах и заједнички учествовати у обради те врсте анимације у FlipaClipu, док су анимацију колажа прегледали у облику фотографија

- анимацијске играчке су задржали с циљем израде нових и показивања начина израде пријатељима и породицама

- сав снимљени материјал постпродукцијски су обрадили водитељи у договору с полазницама радионице које су редовне чланице Филмско-креативног студија ВАНИМА, а овде су имале двојну улогу – биле су асистентице и полазнице

- филмска вежба/филм је задржао радни наслов *Бркати филм* и након монтаже је послан професорици која је учествовала у радионици и која им је разредна у Центру Томислав Шпољар

- *Бркати филм* је, након приказивања и анализе са самим ауторима, приказан и њиховим школским пријатељима

- резултат ове пројектне наставе је и медијски попраћен као једна од активности Центра Томислав Шпољар везана уз обиљежавање покрета Бркати новембар

https://www.varazdinske-vijesti.hr/drustvo/video-foto-ponosni-brkovi-spoljara-uz-movember-napravili-i-crtani-film-76611

Веза на Бркати филм https://www.youtube.com/watch?v=H7M1izAb-CeY&t=38s

7. ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА РАДА се у склопу пројектне наставе спроводи као својеврсна процена и самопроцена кроз анкетна питања, интервјуе, изражавање задовољства/незадовољства учињеним или кроз разговор отвореног типа унутар којег учесници закључују што је добро учињено, што је могло бити боље, а што би у идућим сличним активностима ваљало променити и/или побољшати.

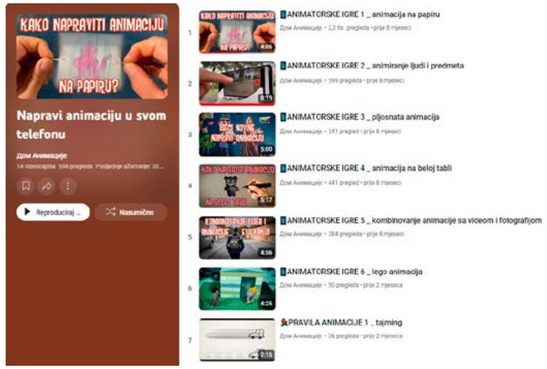
- У овом случају је вредновање резултата рада спроведено разговором са учесницима који су исказали задовољство учињеним и једина им је жеља била да се слична радионица понови и да траје више дана.

5. АНИМИРАНИ ФИЛМ И ДИГИТАЛНИ АЛАТИ

„Некада је анимација била привилегија малог броја младих који живе у граду у којем постоји школа или студио анимираног филма. Данас је анимација постала доступна свакоме, ко има мобилни телефон, жељу и стрпљење да је примени у свом стваралаштву. Да би направили свој филм, млади треба да савладају низ занимљивих и креативних вештина, као што су: писање сценарија, израда књиге снимања, израда ликова и позадина, њихово анимирање, снимање звука, монтажа и на крају треба свој рад послати на фестивале анимираног филма. Ако филм прође у званичну селекцију, треба посетити фестивал и на њему кроз радионице стручњака и примере добрих филмова, усавршавати се у овим вештинама и правити још боље анимиране филмове. Све наведене вештине, потребно је применити у контексту дигиталних технологија. На овај начин, мобилни телефон, постаће алатка за креативан рад, а дигитално окружење младих постаће простор у којем се праве мала уметничка дела.

У оквиру пројекат Анимирај се! желимо да подстакнемо широку примену анимације у дечијем и омладинском стваралаштву. Резултати пројекта биће намењени младима и свима који желе да подстакну младе да примене ову врсту уметности у свом стваралаштву: омладинским радницима, менторима, учитељима, професорима, родитељима.“[1]

Како би се могло реализовати све наведено у опису пројекта Тим за израду методике је осмислио начине едукације и написао сценарије за туторијале које је Јаков Попов режирао, снимио и у целости прилагодио основном и додатном оспособљавању младих за израду анимираних филмова. Уједно ваља нагласити да су туторијали јасни, занимљиви и стилски прилагођени младој популацији. Попов их је радио и кориговао уз сталне консултације с радном групом младих који су му давали повратне информације и постављали питања везана за сваку нејасноћу.

Не пропустите да погледате примере који се нуде у опису већине наведених видеа/туторијала.

Туторијали се налазе на вези

https://www.youtube.com/playlist?list=PLfVhfofcpGK9TK7LOiNwGP1QxVuxRKrhC

1 https://animirajse.net/o_projektu/

5. 1. АНИМАЦИЈСКЕ ИГРЕ

Кроз шест туторијала под називом *Аниматорске игре* приказани су начини израде и функционисања оптичких играчака и једноставних мобилних апликација који су одлична практична вежба за улазак у свет анимираног филма.

5.1.1. Анимација на папиру

Видео на Youtube

Thaumatrope је једна од најједноставнијих оптичких играчка, која се лако изради од картона и комадића ужета. У овом видеу, на картону је с једне стране цртеж мајмуна, а с друге стране цртеж кавеза. Када се помоћу ужета картон брзо заврти, слике се повежу у целину и више не видимо засебно мајмуна и засебно кавез, него нам делује као да се тај мајмун налази у кавезу. Та оптичка илузија приказује како се две слике стапају у цјелину.

Flip Book је мали блок у којем се на свакој страници налази неки цртеж. Потребно је брзо пролистати Flip Book да бисмо добили илузију покрета, односно анимацију.

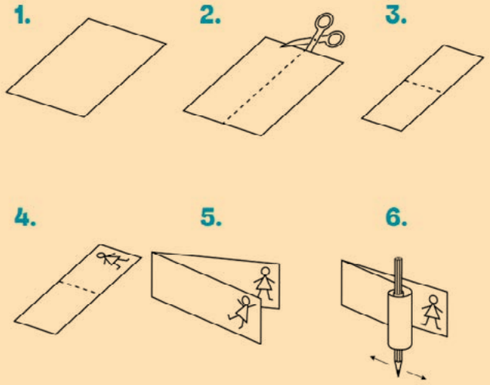
Наведени примери и низ других примера указују на илузије које настају везано уз тромост нашег ока. Слике/фотографије које се брзо нижу једна за другом стварају слику у покрету. Филм, у техничком смислу, јесте слика у покрету.

методичка препорука

Оптичке играчке – и инклузивно

Оптичке играчке можете искористити за уводне часове наставе филма или уводе у радионицу анимације. Оптичке играчке једнако развесељавају предшколце као и ученике, студенте, па и саме едукаторе. Њих свакако ваља употребити при дефинисању филма као слике у покрету. Ове су играчке посебно податне за рад у инклузивним групама.

За оне најмлађе згодно је нагласити да ће без камере и са само два цртежа направити најкраћи „анимирани филм" на свијету. Код њих префикс „нај" готово неизоставно доводи до високог нивоа мотивисаности, а и задовољава њихову потребну брзог доласка до резултата.[2]

1. Узми обичан лист папира.
2. Прережи га по дужини.
3. Пресавиј половину папира.
4. На ивици нацртај лик.
5. Преклопи па на ивици горњег дела папира нацртај исти лик у другачијем положају.
6. Горњи део папира омотај око оловке и померај га лево-десно.

2 Прилог преузет из: Калинић Лебинец, Дубравка, (2024.), Свјетло, камера, акција 1 и 2, Загреб:

5.1.2. Анимација људи и предмета

Видео на Youtube

Овај туторијал појашњава практичан рад с бесплатним апликацијама за анимацију StopMotionStudio и InShot као и начине анимирања људи (пиксилација) и предмета.

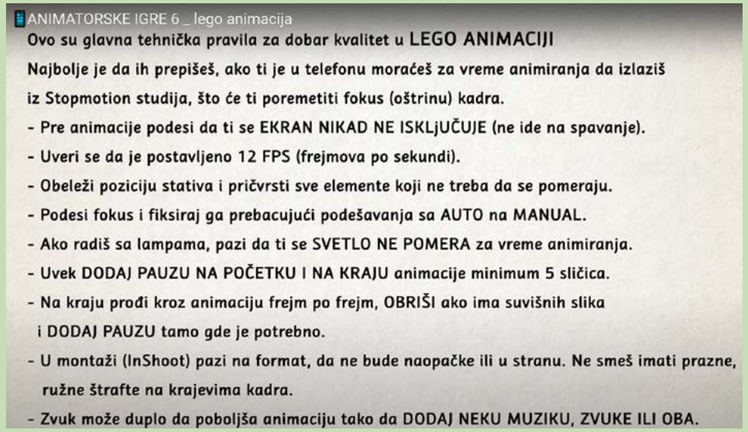
Не пропустите да се послужите туторијалима који су приложени у опису овог видеа:

Туторијал о формату - Inshoot - Sređivanje formata videa
Туторијал о музици - Skidanje smuzike za film sa slobodnih...

методичка ● ● ● ●
● ● ● ● препорука

Анимација људи и предмета - и инклузивно

За особу која се бави анимацијом важан је осећај за ликовност што не значи да нужно мора бити изврстан цртач, сликар или вајар, но свакако је важно младима нагласити да су СТРПЉЕЊЕ И ДОБРА ОРГАНИЗАЦИЈА посла готово неопходне особине за рад на анимираном филму. Унутар туторијала је слајд с важним упутствима за рад у мобилним апликацијама.

Ипак, привлачност рада на пиксилацији (анимацији људи) и анимацији предмета могу знатно продужити пажњу и продуктивност, тако да их се свакако препоручује свакој младој особи укључујући и дјецу и младе с дефицитом пажње и концентрације.

Уколико радите с инклузивним групама, врло је вероватно да ће вам/им бити практичније и изводљивије радити уживо, у групама, а не преко мобилних апликација. У том случају су вам потребни фотоапарат и статив/трипод.

Кад фотоапарат причврстите на статив и поставите испред снимане особе или предмета које желите анимирати те кад договорите и подесите оквир кадра, добро је кредом означити положај ногу статива/трипода како бисте га у случају нехотичног помицања могли вратити на што тачнији положај.

3 Преузето из туторијала https://www.youtube.com/watch?v=yhSP_WLDBpc&list=PLfVhfofcpGK9TK7LOiNwGP1QxVuxRKrh-C&index=2

5.1.3. Пљосната анимација

Видео на Youtube

Садржај овог туторијала доноси упутства за стоп анимацију колажа и спљоштених ликова од пластелина рађену у апликацији StopMotion-Studio. На сличан начин се може анимирати све што се положи на равну површину изнад које је постављен мобилни телефон или фотоапарат. Туторијал појашњава и импровизован начин израде трик-стола.

*Трик-сто је сто који користе аниматори за снимање различитих врста анимираних филмова. Сто има равну плочу, на њу је усправно постављена конзола на коју се учврсти камера тако да стоји паралелно с равном плочом на којој се помичу предмети које анимирамо.

Рад на преносивом трик-столу

Не пропустите да се послужите туторијалима који су приложени у опису овог видеа:

Туторијал о формату: Inshoot - Сређивање формата видеа

Туторијал о музици: Skidanje smuzike za film sa slobodnih...

методичка
препорука

Анимација колажа и истањених/пљоснатих ликова – и инклузивно

Иако свака врста анимације захтева прецизност и осећај за помак/покрет у времену унутар једне секунде, не морамо се у анимацијским вежбама замарати са свим правилима.

Уколико радимо с млађим полазницима или с децом/младима који имају моторичке тешкоће, проблеме с координацијом покрета и сл., колажна анимација је врло погодан облик рада. Битно је да се ради у групама и у стварном контакту.

Наиме, потребно је уз учествовање ученика наместити камеру на трик сто, био он импровизован или преносив као овај с претходне фотографије, притом треба спонтано користити појмове камера, објектив, светло, трик-сто, окидач, аниматор, сниматељ, анимација, „фрејм" (сличица), кадар. На такав начин ће ученици усвојити филмску терминологију и техничке појмове далеко брже и трајније него да их дефинишемо и записујемо у бележницу.

Заједнички се договори тема, створе оквирне идеје за рад, без да се пише сценарио који зна бити заморан или пресложен за горе споменуте ученике. Тему је врло важно везати уз њихову свакодневницу и њима познате појмове или уз активности које су им блиске (лопта, плес, туга, мајка, кућа, књига, геометријски ликови). Нека то буде нешто што је њима лако изрезати или цепањем створити, али да ипак остане препознатљивог облика. Имајмо на уму да код таквих вежби није потребно стварати филмску причу с уобичајеним наративом (увод, главни део, завршетак), нека то једноставно буде недефинисана анимацијска игра.

Након кратких упутстава о начину снимања frame by frame (сличицу по сличицу) ученици једноставно започињу игру померања колажних комадића или пљоснатих ликова и бележења помака. Нека вам не смета што ће повремено бити снимљена и рука аниматора. Понекад то филмској вежби даје додатну занимљивост, а ако је потребно те се сличице накнадно лако обришу.

Након снимања је корисно показати ученицима мапу с мноштвом фотографија које су снимили како би увидели колико је фотографија потребно за врло кратку слику у покрету. Исто тако је потребно „излистати" пред њима те фотографије једну за другом и прочистити мапу од погрешних снимака. У самој монтажи теже могу учествовати, но згодно је показати им начине на које се исте сличице могу вишеструко користити, унатрашке поредати, вишеструко понављати, пресељавати.

5.1.4. Анимација на белој табли

Видео на Youtube

Туторијал нас води кроз низ техничких рјешења уз које можемо мобилном апликацијом StopMotion-Studio цртати/анимирати на бијелој плочи маркером, на школској плочи кредом и на прозорском стаклу.

Не пропустите да се послужите туторијалима који су приложени у опису овог видеа:

Туторијал о формату: Inshoot - Sređivanje formata videa

Туторијал о музици: Skidanje smuzike za film sa slobodnih...

Анимација цртежа на табли – и инклузивно

И ову технику анимације можемо користити у раду с млађим основношколцима, младима/децом с посебним потребама, па чак и с предшколцима.

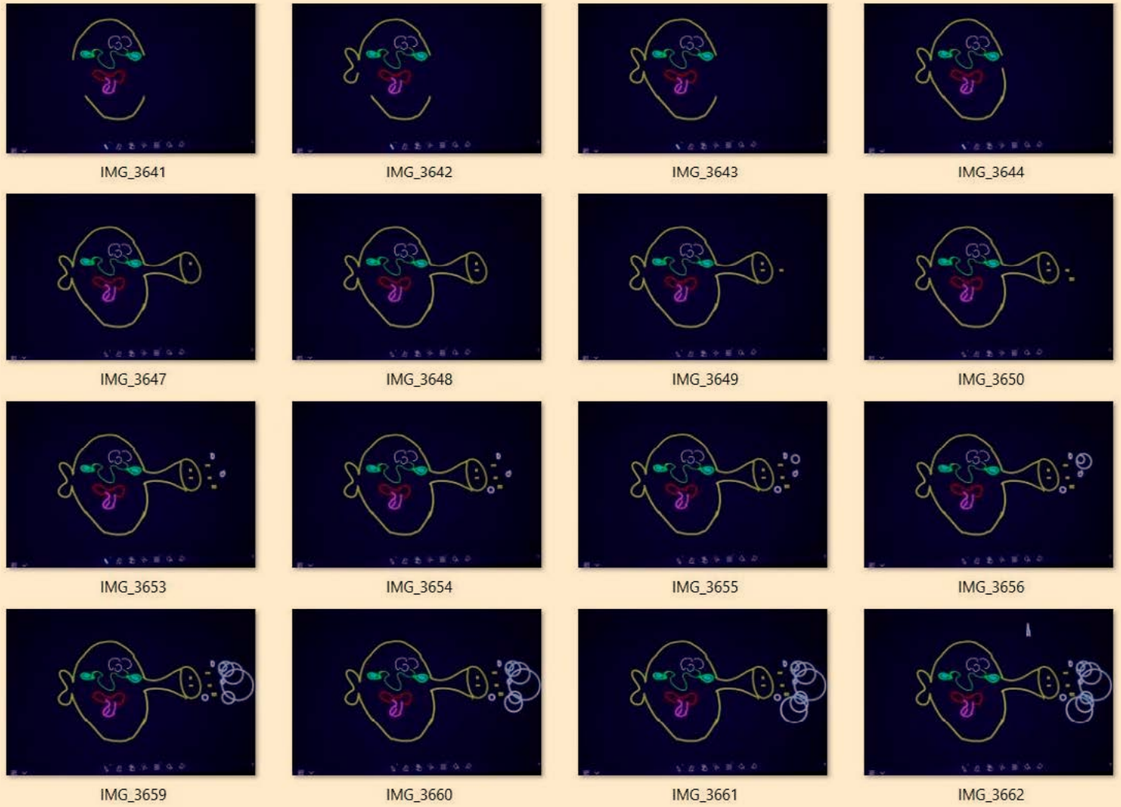
Младима је најзгодније да раде самостално, на свом мобилном телефону или таблету пратећи туторијал. Довољно је да их упутимо на њега и подстакнемо да међусобно коментаришу своје анимације.

За оне млађе и за оне којима је важна инклузија, погоднији и лакши ће бити групни рад у школи, клубу или удружењу јер то пружа већу вршњачку и међугенерацијску сарадњу. У том случају су потребни фотоапарат и статив. Они дају могућност рада на зеленој школској табли кредом или на белој маркерима.

Статив и камеру поставља учитељ/наставник уз помоћ ученика на удаљеност која одговара величини табле, а да јој се притом не виде ивице и да зумирање буде што мање или да га ни не буде. Ученици се на тај начин могу више кретати, дружити, олујом мозгова (brainstormingom) долазити до различитих идеја. Исто је тако тај начин рада погоднији јер је простор за цртање већи и не захтева ситан и прецизан моторички покрет руком.

Уколико школа има на располагању паметну/интерактивну таблу рад је још једноставнији због низа опција брисања, промене позадине, лаке промене боја и дебљина линија, а посебно зато што се може цртати прстом и може истовремено цртати више ученика. Нека ради динамике рада и задржавања пажње ученици повремено мењају улоге (онај који црта, онај који брише, онај који снима,...)

методичка препорука

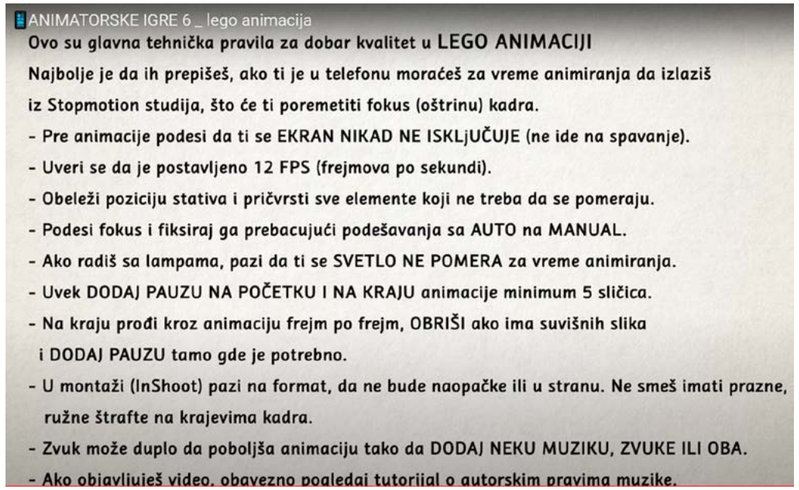
5.1.5. Комбиновање анимације с видеом и фотографијом

Видео на Youtube

Приказ употребе још једне бесплатне мобилне апликације за анимацију, FlipaClip. Кроз овај видео сазнаћете на који начин се анимира цртеж на фотографији и/или на видео запису. Овај је задатак нешто сложенији, али доноси и нове ефекте, забаву и другачију врсту личног израза.

Описан је и рад с лејерима (слојевима). У туторијалу се налазе и упутства које је важно имати пред собом како би смањили број погрешних корака и брже дошли до свог циља.

Не пропустите да се послужите туторијалима који су приложени у опису овог видеа:

Туторијал о формату: In-shoot - Sređivanje formata videa

Туторијал о музици: Skidanje smuzike za film sa slobodnih...

методичка препорука

FlipaClip и школски презентацијски задаци

Ако се неко од ученика одлучи за рад у овој анимацијској техници и с овим алатом свакако га треба додатно похвалити и пружити му могућност презентације рада пред пријатељима, групом. Наравно, уколико је ауторка/аутор с тиме сагласна/сагласан.

Уколико с младима радите у школи/факултету, ова је анимација добродошла за освежавање њихових презентација које се најчешће раде у облику плаката или у PowerPointu. Подстакните их да приказ активности неког пројекта, приказ школске екскурзије, приказ истраживања природних појава, теренске наставе, процеса рада на пракси прикажу комбиновањем анимације са фотографијама и видео записима. На тај начин ће школски час постати занимљивији, а ученици који су неретко у отпору при изради школских задатака могу ово доживети као изазовну активност. Додатно је мотивишуће ако такве радове поставите на мрежну страницу школе и/или на странице школе на друштвеним мрежама (свакако уз сагласност ауторке/аутора, родитеља, старатеља). То је корисно и за аутора анимације као и за развој општег интереса за анимирани филм.

FlipaClip

5.1.6. Лего анимација

Видео на Youtube

Лего анимација је је врло популаран начин анимације, посебно код самоуких почетника. Најчешћа грешка је што они који покушавају ући у свет анимације заборављају на најосновнију ствар, а то је фиксирање мобилног телефона, фотоапарата. Обично снимају из руке и из приближно једнаког положаја. Такав начин рада доводи до врло неспретних анимацијских вежби које су најчешће на ивици гледљивости.

Овај туторијал на једноставан начин доноси решење тог проблема и приказује низ додатних корака који и Лего анимацију могу учинити прихватљивијом за гледаоце и ауторе.

методичка
препорука

Лего анимација или…

Методички и филмскометодички је препоручљиво тражити од аниматора почетника да анимира оригиналне предмете и ликове. Лего анимација није лоша вежба, но свакако је упутно подстакнути стваралоце на употребу властитих ликова и објеката и/или ликова и објеката које су им уступили њихови пријатељи. За оне старије то могу бити предмети настали од глине или папира на часовима Ликовне културе. За оне млађе то могу бити геометријска тела, обичне дрвене коцке или још боље разни облици израђени од папира, станиола, картона, пластелина. На тај начин се развија фина моторика и креативност стварања 3D облика.

Радови ученика 4. ц разреда (2018.) II. ОШ Вараждин

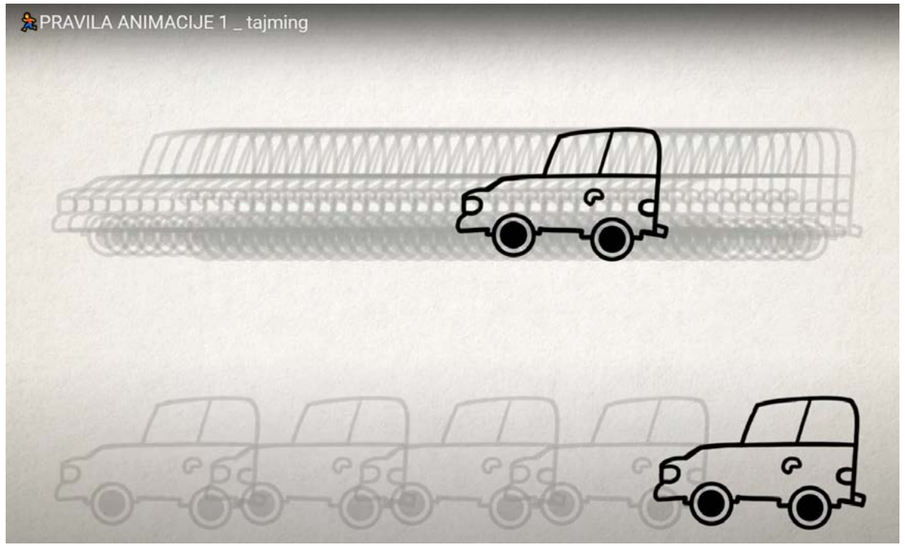
5. 2. ПРАВИЛА АНИМАЦИЈЕ

Као и сваки посао, тако и рад на анимираном филму има своја правила, своје законитости. Препоручљиво их се у почетку држати, како би се „изучио занат". Касније, кад се науче основна правила, онда си можемо, а и пожељно је, дати слободу поигравања правилима, стварати своје начине и свој стил анимације.

5.2.1. Тајминг

Видео на Youtube

Ријеч тајминг долази од енглеске ријечи timing и одомаћила се код нас. Можда бисмо је могли превести као „временовање". Тајминг је једна од основних вештина врсног аниматора, а усваја се једино вежбом стварања, низом покушаја и погрешака. Основна знања о тајмингу су у овом туторијалу, но свакако је потребно урадити задату вежбу. Тајминг је одређивање времена унутар филма, брзина промене секвенци, сцена, кадрова, покрета. У анимираном филму је тајминг нарочито важан у свакој секунди филма. Осећај за тајминг је код анимације чак и важнији од вештине цртања, сликања, обликовања ликова. Можемо га упоредити с осећајем за ритам у музици.

методичка препорука

Анимација и математика

Важно је младим аниматорима појаснити да је за спорији покрет потребно нацртати више цртежа, односно снимити више сличица, а за бржи покрет довољно је нацртати/снимити мањи број сличица. Иако мобилне апликације пружају могућност успоравања и убрзавања брзине покрета није на одмет убацити и математику при планирању броја сличица за једну секунду филма.

Замисли се ритам хода нацртаног лика. Ритам његовог корака се претвори у звучни ритам (нпр. та_та_та_та_та или спорије та___та___та___та__та). Укључи се на моб. телефону мерач времена (штоперица). Унутар пет секунди на папиру се оловком бележе цртице замишљеног ритма корака. Пет секунди износи 120 сличица (24 сличице у секунди множимо с 5 и добијамо 120). Ако се за пет секунди на папиру забележи 40 цртица, тада знамо да наш замишљени покрет треба да има само 3 квадрата (120 подељено на 40 даје 3). Дакле, ради се о врло брзом ритму кретања. Ако наш замишљени покрет остави на папиру 20 цртица, онда 120 делимо на 20, а то значи да ће наш покрет имати 6 квадрата и да ће бити знатно спорији ритам кретања од претходног.

Овакве вежбе свакако могу допринети бољем и бржем развоју осећаја за тајминг.

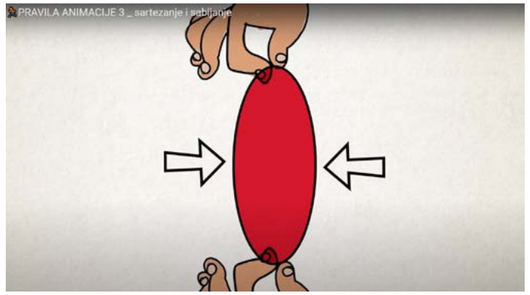
5.2.2. Успоравање и убрзавање

Видео на Youtube

Туторијал доноси врло јасан приказ успоравања и убрзавања кретњи ликова и објеката. Ако желимо да покрет изгледа што природније, овај туторијал треба пажљиво пратити, повремено заустављати и настојати разумети принципе кретања који се у својој основи поклапају са стварним кретњама. Наравно, никако није довољно погледати туторијал, нужно је подстакнути аниматоре да израде задате вежбе.

5.2.3. Растезање и стезање

Видео на Youtube

Анимација има своје специфичности. Као што аниматор при анимирању често настоји да имитира стварне покрете, тако треба да научи и посебности, пренаглашавања, претеривања при цртању појединих фаза покрета. На тај начин покрет постаје занимљивији и пластичнији.

5.2.4. Припрема за покрет

Видео на Youtube

При анимацији ликова важно је правилно нацртати или обликовати поједине фазе покрета, но не сме се заборавити на фазе које чине припреме за покрет. У туторијалу су јасно приказана два врло важна правила:

1.) Припрема за покрет увек иде у супротном смеру од кретања које тело треба да започне.

2.) Што је већи и јачи покрет који тело треба да започне то је већа и наглашенија припрема за покрет.

Као почетна вежба приказана је анимација лоптице у FlipaClipu коју је свакако добро испробати.

5.2.5. Вођење ока

Видео на Youtube

Кад аниматор ствара анимирани филм треба размишљати и о гледаоцима. Филм треба публику, а имаће је само ако гледаоцу буде јасно шта гледа. Код најмлађих аниматора можемо толерисати мање нејасноће, конфузну радњу, нејасне поступке ликова, али код старијих треба да будемо захтевнији.

Туторијал *Вођење ока* садржи четири правила која могу анимацију учинити гледаоцу јаснијом, читљивијом. Аутор туторијала, под појмом *вођење ока*, појашњава аниматору на који начин гледалац гледа филм и на шта при анимирању треба да обрати пажњу да би филм био јасан свакоме ко га гледа.

Правила анимације:

1. правило – Паузе између покрета

Пауза између покрета ликова има важну улогу за перцепцију гледаоца. Можемо је упоредити са паузом у музици. Аутору је обично јасно што се догађа у филму, али гледаоцу је филмска прича коју гледа новост и зато му треба дати кратак предах унутар радње и успорити неке од кретњи како би пре новог покрета уочио шта се претходно догодило.

2. правило – Паузе на почетку, на крају и између текста

На почетку и на крају анимиране цјелине потребно је кратко заустављање (still). Дакле, исту слику (фрејм) треба поновити неколико пута, најмање 3 пута. На почетку радње still/заустављање помаже гледаоцу да уочи простор радње, ликове, а заустављање на крају радње је важно ради уопштавања виђеног.

3. правило – Избегавање преклапања више радњи

Ако се истовремено у кадру крећу сви ликови радња постаје конфузна, а гледалац не зна што би прије гледао, остаје збуњен. Стога није потребно претеривати у померању свега што се налази испред или испод камере.

Звучни ефекти ће свакако помоћи читљивости филма.

4. правило – Детектовање лоше читљивости

Овај корак је везан уз радну верзију филма коју би аниматор требало да покаже пријатељима, породици или особи која није учествовала у изради филма. Такав преглед је тест читљивости. Аниматор треба да буде спреман на сугестије гледалаца и да их уважи.

методичка препорука

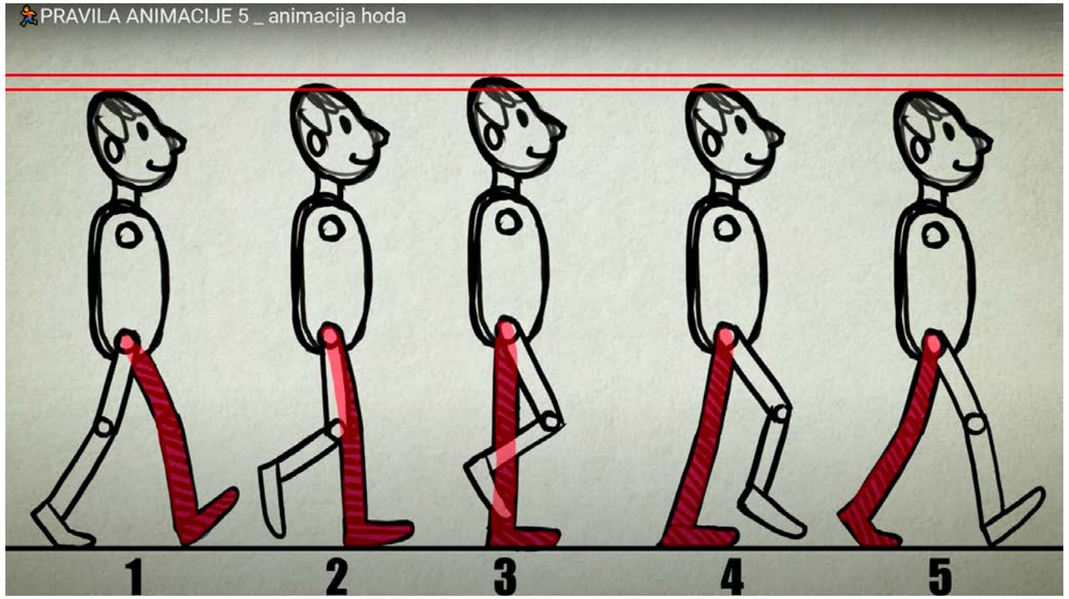
Уважавање мишљења гледалаца

Рад на анимираном филму је врло сложен посао за који се издваја велико стрпљење и дуго време. Из тог разлога је важно децу и младе навикавати да је мишљење гледалаца увек добродошло и да им може знатно помоћи при корекцији рада. Исто тако гледаоце треба упутити на тражење добрих страна виђеног филма, а не да се само усмере на грешке.

То су ситуације у којима добар наставник треба да створи добар баланс. И уопште гледано, наставник филмских група је особа која стално треба да ради на уважавању сваког цртежа, идеје, труд. Потребно је подстицати вршњачку и међугенерацијску сарадњу.

5.2.6. Анимација хода

Видео на Youtube

Анимација хода/корака је покрет који је најчешће потребан у анимацији. Важно је аниматора подстакнути да с пуном пажњом одради један корак, израда другог корака је битно лакша јер је он готово идентичан првом. Кад се направе два корака (левом и десном ногом и рукама) онда се те фазе корака повезују у циклус. Осим што треба припазити да код хода буде усклађено кретање руку и ногу, потребно је и анимирати тело. Руке и ноге се усклађују тако да када је лева рука напред, тада је десна нога напред, а када је десна рука напред тада је лева нога напријед. Тело и глава треба да буду уједначено нацртани с тим да су у средњој фази хода најиздигнутији. Циклус у анимацији је понављање групе фаза покрета. Управо се то ради код стварања хода, трка, шуњања, поскока. Циклус покрета је један од начина олакшавања рада аниматора. Осим корака, у циклусу се могу приказати многе радње: падање кише или снега, лет птице, плесни кораци, разна окретања, ход животиње...

Ход и проба уживо

Млади, а посебно деца, ће лакше схватити анимацију хода ако их упутимо на посматрање стварних кретања. Добро је да аниматор замоли пријатеља да хода успорено, са застајкивањем у кључним положајима ногу и руку. Помно посматрање стварних кретања и иначе помаже при стварању фаза покрета. Упутства и приручници могу много помоћи, но ход и друга кретања биће разноликији уколико их аутор самостално осмишљава. Тако ће се избећи увек једнако стварање хода или неког другог покрета.

Као додатни подстицај, добро ће доћи познати скеч *Monty Python's Ministry of Silly Walks*.
https://www.youtube.com/watch?v=iV2ViN-JFZC8

методичка ● ● ● ● ● ● ● ● препорука

5.3. ИЗРАДА СЦЕНАРИЈА

Видео на Youtube

„Филм је готов, још га само треба снимити", реченица је којом аутор туторијала цитира филмаџије, професионалце. Тиме се жели нагласити да добра припрема за израду филма чини велики део обављеног посла. Уобичајени редослед припремних радњи стварања филма је:

Идеја за филм може бити описана, али може бити и изречена једном реченицом или чак само једном речју.

Синопсис је кратак опис садржаја будућег филма.

Сценарио је детаљно разрађена филмска прича са низом напомена о начину реализације филма.

Књига снимања (Storyboard) је цртежима детаљно приказан сценарио. Storyboard својим изгледом личи на стрип и у њему су нацртани сви кључни делови филма с назначеним временом трајања појединих кадрова и сцена, с описом звучне слике филма (звучну слику филма чине говор, музика, шумови/звучни ефекти и тишина), скицама позадина, упутствима за монтажу и др.

Туторијал *Израда сценарија* траје 8:17 минута. Никако га немојте прескочити. У њему је објашњено на које све начине можете добити инспирацију за филм. Уједно ће вам искуства, која Јаков дели с вама, помоћи да се ослободите превеликих очекивања од самих себе. Сазнаћете шта од раније наведеног није нужно да бисте направили своје прве анимацијске вјежбе. Наводи се зашто за прве анимације није потребно, а ни пожељно претерати у сложености филмске приче. Уколико не послушате ове добронамерне савјете, могуће је да потпуно одустанете од анимације.

методичка ● ● ● ● ● ● ● ● препорука

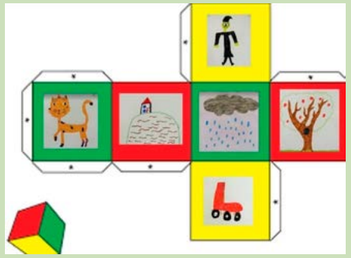
Израда сценарија – „Мање је више" – и инклузивно

Уколико се на основама анимације ради с децом, инклузивним групама, па и са младим почетницима, цели посао везан уз кораке од идеје до storyboard се може поједноставити. Довољно је да почетник своје прве идеје прикаже у пар цртежа (између 3 и 7). Уз њих може и не мора написати неколико напомена. Тако ће настати неки облик поједностављеног сценарија у низу слика. Кад прегледавате те сценарије почетник вам може усмено додати нека појашњења и ви ћете као наставник знати сугерисати да ли је то прича коју почетник може филмовати. Лако је ако од прве успе. Сложеније је, а то је најчешћа ситуација, када се неискусни аниматор маштовито разигра и замисли врло сложену причу и са заносом вам је представља. Тада је упутно похвалити све добре стране те идеје, али и пажљиво дати до знања да ту идеју треба пажљиво поспремити јер је заслужила да се реализује кад се стекну основе анимације. У време кад почетници, а и искусни аниматори раде на сценарију, готово неизоставно долази до кризе у стварању филмске приче. Поштено је и корисно унапред нагласити да се то свима догађа, да није потребно одустајати.

За оне најмлађе постоји низ подстицајних метода. Углавном су везане уз сусрете уживо. Најбоље их је везати уз неку конкретну активност, игру, предмет, догађај.

* Коцке причалице се насумице бацају уз задатак да се одаберу три од којих ће се створити филмска прича.

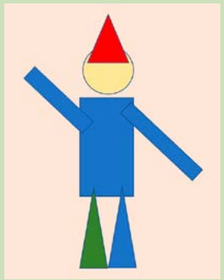

* Необични аутопортрети (треба припазити да деца не почну једни друге портретисати како не би дошло до смеха који портретисаној особи није забаван, који може повредити) – Почетници цртају аутопортрете какрикатуралног типа тако да им се унапред појасни да је суштина карикатуре намерно претеривање. Уз карикатурални портрет нека се дода нешто са чиме ће карикатура бити у интеракцији како би се изазвала кретања згодна за анимацију.

Погледајте овај предлог реализован у филму *Лица од скица – Ми и наше емоције, Филмско-креативни студио ВАНИМА* - https://vimeo.com/254732033

*** Шашави патуљци** допуштају колажну анимацију с најједноставнијим геометријским облицима који се на различите начине померају испод камере док не настане незгодан патуљак необичних понављајућих покрета.

*** Шта све може бити једна (црна) тачка?** Испред детета се стави папир с једном црном тачком. Детету се даје задатак да од црне тачке цртањем створи нешто ново, разиграно. Не сугерише се шта би то могло бити. Како би се смањила могућност преузимања идеја, најбоље је да се сваком детету да папир с тачком на другом месту, а може и у другачијој боји.

*** Изложба, представа, догађај, важан датум** могу послужити као окидач за филмску причу.

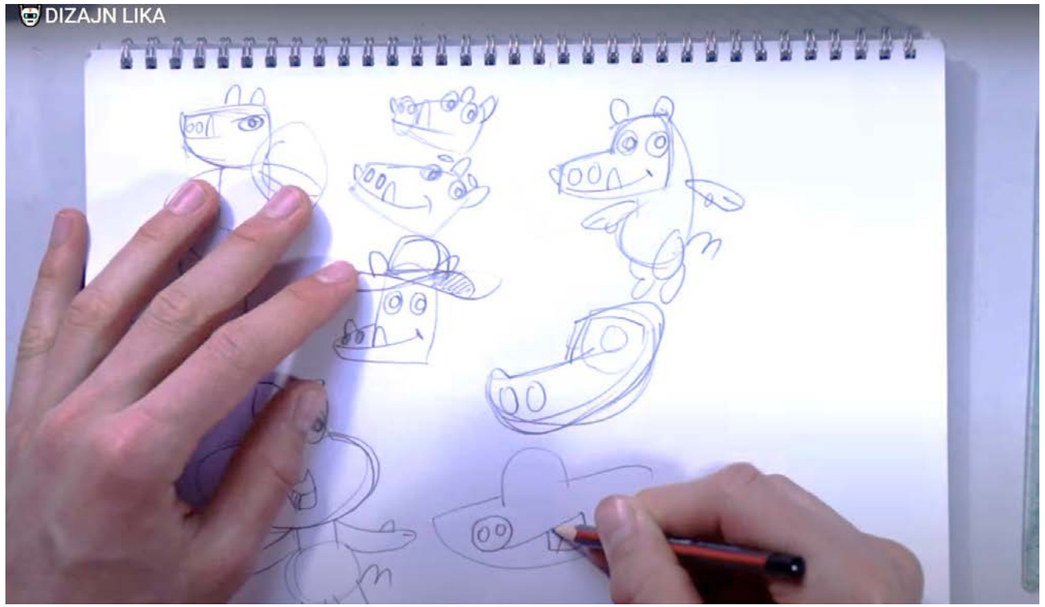
*** Комадићи мога града (села)** – Прошетајте с ученицима по свом мјесту становања. Нека узму оловку и папир, нека посматрају. Како би им се пажња фокусирала само на неки детаљ места, на неки део старе зграде, на занимљива врата, на статуу и сл. добро је да споје кажипрст и палац у круг и траже детаље кроз такав „дурбин".

*** Господин Пит (Piet Mondrian)** – с децом посматрамо радове неких, њима занимљивих, ликовних уметника. Разговарамо о радовима и тражимо типична изражајна средства одабраног уметника (боја, облици, линије, површине, тонови боја…). Користећи искуство посматрања стварају анимирани кадар који нема причу, али има игру ликовних елемената.

*** Жива словарица** – Почетник анимира у цртежу или колажу иницијале свога имена и презимена. Слова добивају руке, ноге, колутају очима, скакуђу, завијају, савијају се.

5.4. ДИЗАЈН ЛИКА

Видео на Youtube

Лик је најчешће носилац радње филма. Око њега се врти цела филмска прича. Код сложених филмова сложенији је сценарио, па се у тим ситуацијама појављује више или чак мноштво ликова. У таквом сценарију се јавља главни лик или главни ликови и споредни ликови.

За почетак је најбоље кренути с једним ликом. Нека он буде кључни део радње. На аутору је да се одлучи хоће ли лик бити налик човеку или ће бити животиња, биљка, надприродно биће, неки неправилни облик.

Ликови могу бити израђени у свим анимацијским техникама: цртежу, слици, колажни лик, лик обликован у глини, лик из комплета лего коцака, лутка као лик. Свакако је најбоље израдити оригиналан лик. То је много боље него да ти лик буде купљена играчка.

Пре рада на анимацији потребно је израдити предлошке с ликом у неколико визура:

- спреда
- са стране (профил)
- полупрофил
- с леђа

Притом треба пазити да се пропорције лика у свим визурама подударају. Ако је лик у цртежу, помоћи ће ти паралелне линије које спајају кључне делове лика, а ако радиш у колажу онда је важно да су сви дијелови лика изрезани у истој величини.

Ако се не направи предложак којег се ваља држати приликом анимације, може се догодити да се лик из сличице у сличицу почне мењати и с временом се толико изобличи да ћеш гледаоца збунити. Више неће бити сигуран је ли то уопште лик с којим је прича започела.

Предлошци ће те увек подсетити да не заборавиш на неки чуперак, неки комад одјеће, облик носа, капу и слично.

Одличан посао је кад се унапред направе реквизити које ће лик користити. Нпр.: наочари, капу, ролере, љубимца или што већ одговара карактеру твог лика.

Сам карактер лика, његово емоционално стање наглашава се при приказу лица лика тј. у крупном плану лика. Наравно, и положај и изглед тела доприносе посебности лика. Ипак, лице је најважније. Доцртавају се или изрежу очи и уста у различитим облицима.

Сужене очи ће нагласити љутњу, веће и округле избезумљеност и чуђење. Уска уста су за ћутање, округла и тамно обојена за урлик или зевање.

Немојте заборавити да је лик у анимираном филму свемогућ, да га својим идејама и што чешћим одступањем од реалног изгледа и реалних кретања можете учинити знатно занимљивијим.

методичка ● ● ● ● ● ● ● ● препорука

Ликови најмлађих – и инклузивно

Лице, тело, руке и ноге се могу израдити од једноставних геометријских ликова (правоугаоника, троуглова, кругова). Преокрећући их и селећи у колажној анимацији они добивају занимљиве и разнолике положаје. Руке се могу развући до изван кадра, нос лика се може њихати попут клатна на сату, уши се могу претворити у крила, кравата ће можда постати плашт Супермена. Ако је у питању дебео лик он може бити попут балона, да му глава само извирује из тела. Коса, због љутње, може добити облик јежа или пак на ветру потпуно лудо вијорити.

Свакако су добродошле и спонтане неспретности при дизајнирану ликова, а нарочито је важно да лик буде рад детета и да се не прецртавају популарни ликови из света анимираних филмова.

5.5. РЕЖИЈА И ИЗРАДА СТОРИБОРДА

Видео на Youtube

Туторијал појашњава улогу режисера у филму, али су и јасно приказани појмови везани уз филмски језик. Спомиње се сценографија, углови снимања, ракурси, зумирање, кретања камере, врсте кадрова и низ других појмова. Ти појмови су везани уз сваки филмски род (документарни, играни, експериментални), па тако и уз анимирани. То су основе филмског језика.

Не пропустите да се послужите туторијалима који су приложени у опису овог видеа:

Филм "Пакосни снешко" - MALICIOUS SNOWMAN

Филм "Маца и пацов" - Maca i pacov

Табла за сториборд празна - https://drive.google.com/file/d/1kpHN...

Прва рука сториборда за филм "Маца и пацов" - https://drive.google.com/file/d/1wCuQ...

Сториборд за филм "Пакосни снешко"- https://drive.google.com/file/d/1ZT8Y...

Сториборд за филм "Маца и пацов" - https://drive.google.com/file/d/16r_L...

Сториборд за филм "Овде треба направити мало реда" - https://drive.google.com/file/d/13iWS...

Филм "Овде треба направити мало реда" - Овде Треба Направити Мало Реда

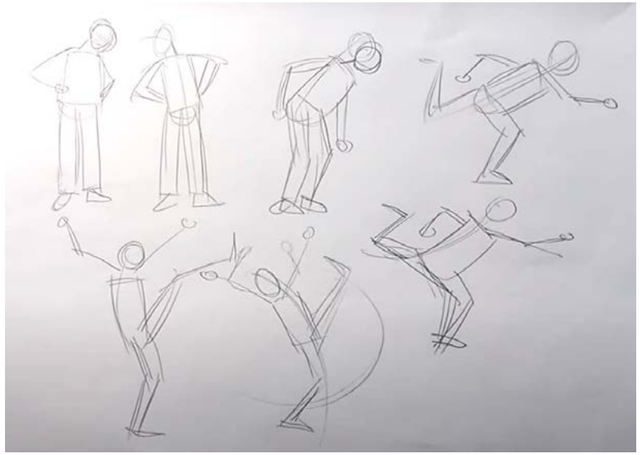
5. 6. ЦРТАНА АНИМАЦИЈА – Технике анимације (продукција)

Видео на Youtube

Напредном делу курса припада анимација цртежа. Један од начина анимирања цртежа приказан је у Flipa-Clipu поступно, корак по корак и уз layere/ слојеве:

1. Цртање поза/положаја лика на папиру и израда референци

2. Постављање кључних поза/положаја/фаза

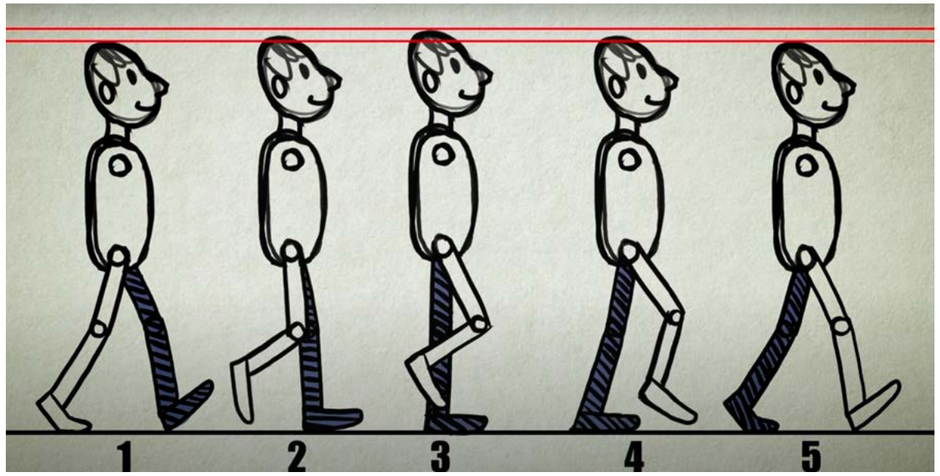

3. Цртање позадина

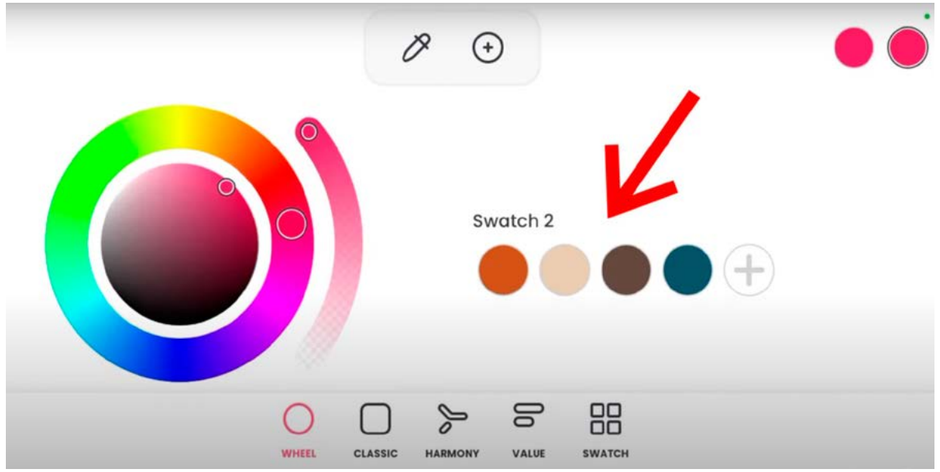

Видео на Youtube

4. Цртање међуфаза (за спорији покрет црта се више међуфаза)

5. Бојење лика

6. Израда финалног цртежа

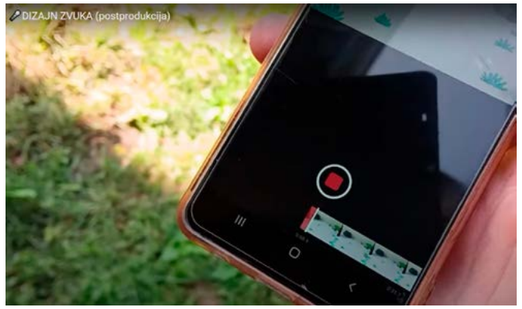

Не пропустите да се послужите туторијалима који су приложени у опису овог видеа:

Скица анимације за анализу: https://drive.google.com/file/d/1D5tO...

Графикон анимације хода: https://drive.google.com/file/d/1svb1...

5. 7. ДИЗАЈН ЗВУКА (постпродукција)

Видео на Youtube

Филм је аудиовизуелни медиј, а то значи да филм (након времена немог филма) чине и слика у покрету и звук. Свеукупни звукови у филму чине звучну слику филма. Под звучну слику филма подразумевамо музику, говор и шумове. Притом треба нагласити да и тишина на неки начин чини „звучну" слику филма. Њена важност је слична паузи у музици.

Добар звук филм чини разумљивијим и квалитетнијим, а лош звук може и јако добар филм учинити лошим. И у време немог филма се настојало да се надомести звук. Тада су уз пројекцију филма ангажовани поједини музичари и/или оркестри који су филмску атмосферу надопуњавали свирањем.

На шта све треба обратити пажњу при стварању звучне слике филма те како то учинити у техничком смислу, приказано је у низу примера унутар туторијала *Дизајн звука*.

5.8. ФЕСТИВАЛИ АНИМИРАНИХ ФИЛМОВА

Филм је важан за аутора/ауторе, али он тражи и своју публику. Најбољи пут до публике је пријава филмова на фестивале.

FilmFreeway је онлајн платформа која омогућава филмским стваоцима лако пријављивање филмова на филмске фестивале широм света. Платформа је једноставна за коришћење и омогућује пријаву различитих врста филмова – укључујући кратке, игране, документарне, а наравно, и анимиране филмове.

Ево како млади аниматори могу користити FilmFreeway за пријаву својих анимираних филмова на фестивале:

FilmFreeway

1. Регистрација на FilmFreeway:

Посетите веб страницу ФилмФреewaya и креирајте бесплатан налог. Унесите основне податке попут имена, е-маил адресе и лозинке.

Након регистрације, потврди своју е-маил адресу како бисте активирали налог.

2. Креирање профила филма:

Када се пријавите, кликни на "My Projects" (Моји пројекти), а затим на "Add a Project" (Додајте пројекат).

Попуните све потребне информације о свом анимираном филму:

- Наслов филма
- Врста филма (одабери „Short Animation", „Feature Animation" или било коју другу категорију која одговара вашем филму)
- Трајање филма
- Жанр (изаберите анимацију)
- Кратки синопсис (сажет, али занимљив)
- Технички подаци (резолуција, звук, формат итд.)

Учитајте свој филм: Платформа подржава различите видео формате, а филм можете директно поставити или унети Vimeo/YouTube линк са приватним приступом (с лозинком).

3. Додатни материјали (опционо):

- Плакат филма
- Фотографије из филма
- Биографија режисера

4. Претрага фестивала:

Када сте креирали профил филма, можете почети да тражите фестивале. Идите на "Browse Festivals" (Претражите фестивале) и помоћу филтера сузите претрагу:

- Animation Festivals (Анимацијски фестивали) – Овај филтер вам омогућава да пронађете фестивале специјализоване за анимацију.
- Free festivals (Бесплатни фестивали) – Ако желите избећи трошкове пријаве, можете филтрирати фестивале који не наплаћују пријаву.
- Student films (Студентски филмови) – Ако сте студент, тражите фестивале који имају посебне категорије за студентске радове.

5. Преглед фестивала:

Када нађете фестивале који вам се свиђају, прочитајте њихове submission guidelines (смернице за пријаву) како бисте били сигурни да ваш филм испуњава критерије.

Обратите пажњу на:

- Рокове за пријаву – Фестивали често имају „early bird" (ранију), „regular" (редовну) и „late" (касну) пријаву, при чему цене варирају.
- Накнаду за пријаву – Већина фестивала наплаћује пријаву, па припази на цену.

6. Подношење пријаве:

Када пронађете фестивал на који желите да пријавите филм, једноставно кликните на "Submit Now" (Пријави одмах).

Одаберите пројекат који желите да пријавите и унесите потребне податке ако их фестивал тражи (нпр. лозинку за Vimeo, ако филм није учитан директно на платформу).

7. Плаћање накнаде (ако постоји):

Након што кликнете на "Submit", ако фестивал наплаћује пријаву, биће преусмерени на страницу за плаћање. Платформа подржава различите начине плаћања, укључујући кредитне картице и PayPal.

Када је уплата извршена, ваша пријава је службено послата фестивалу.

8. Праћење статуса пријаве:

На свом FilmFreeway профилу можете пратити статус пријава. Ту ћете видети да ли је ваш филм Under Consideration (на разматрању), Selected (одабран) или Not Selected (није одабран).

Ако буде одабран за неки фестивал, примићете обавештење путем е-маила и детаље о следећим корацима.

Савети за младе аниматоре:

Бирај пажљиво: Фокусирај се на фестивале који преферирају анимацију, како би повећао шансе за селекцију.

Направи јак синопсис и визуалне материјале: Јасна и занимљива прича, заједно с упечатљивим плакатом и кадровима из филма, може помоћи да твој филм привуче пажњу селектора фестивала.

Пази на рокове: Ранија пријава често значи ниже трошкове и боље шансе за селекцију.

Пријављуј се на мање фестивале: Мањи фестивали понекад нуде веће шансе за младе ауторе да буду примећени.

Платформа је корисна јер омогућује преглед великог броја фестивала, као и једноставно подношење пријава и праћење статуса филма.

Ако се фокусирате на анимиране филмове и тражите фестивале у Европи који промовишу непрофесионалне или студентске анимације, ево неколико предлога:

1. Anča International Animation Festival (Словачка)

Опис: Овај фестивал одржава се у граду Жилина и један је од најважнијих фестивала анимације у Словачкој.

Иако прихвата професионалне филмове, има посебне категорије за студентске и непрофесионалне радове.

Зашто је релевантан?: Нуди категорије за кратке анимиране филмове и даје прилику младим аниматорима да прикажу своје радове широј публици.

Веза: Anča International Animation Festival

2. Анимафест Загреб (Хрватска)

Опис: Анимафест је један од најстаријих фестивала анимације у Европи и други најстарији на свету. Иако има професионалне категорије, постоји посебна секција за студентске анимације и кратке филмове неафирмисаних аутора.

Зашто је релевантан?: Идеално место за младе аниматоре из региона, јер пружа платформу за радове различитих нивоа стручности.

Веза: Animafest Zagreb

3. Etiuda & Anima (Пољска)

Опис: Овај фестивал, који се одржава у Кракову, фокусира се на студентске филмове и анимацију. Категорије су отворене за младе ауторе и аматере.

Зашто је релевантан?: Нуди одличне прилике за студенте и младе ауторе анимације да представе своје радове.

Веза: Etiuda & Anima

4. Monstra – Lisbon Animated Film Festival (Португал)

Опис: Монстра фестивал има различите секције, укључујући студентску и аматерску анимацију. Фокусира се на различите врсте анимације, укључујући независну продукцију.

Зашто је релевантан?: Пружа одличну прилику за приказивање радова неафирмисаних аутора и има јак фокус на међународну анимацију.

Веза: Monstra Festival

5. StopTrik International Film Festival (Словенија)

Опис: Фестивал је специјализован за stop-motion анимацију, али прихвата све врсте анимираних филмова, укључујући непрофесионалне и студентске радове.

Зашто је релевантан?: Посебно је добар за младе ауторе који раде stop-motion или експерименталне анимације.

Веза: StopTrik Festival

6. Anim'est (Румунија)

Опис: Овај фестивал одржава се у Букурешту и постао је важно место за анимиране филмове у југоисточној Европи. Има категорије за студенте и аматере.

Зашто је релевантан?: Подржава младе ауторе и пружа међународну платформу за непрофесионалне филмове.

Веза: Anim'est

7. Cinanima (Португал)

Опис: Цинанима је један од најпознатијих европских фестивала анимације с посебним фокусом на независне, студентске и непрофесионалне филмове.

Зашто је релевантан?: Фестивал пружа много прилика за младе таленте у анимацији.

Веза: Cinanima

8. Animateka International Animated Film Festival (Словенија)

Опис: Овај фестивал у Љубљани посвећен је анимираним филмовима из средње и источне Европе, а има посебне секције за студентске и непрофесионалне радове.

Зашто је релевантан?: Идеалан је за младе и неафирмисане аниматоре из овог дела Европе.

Веза: Animateka

9. VAFI & RAFI – Интернационални фестивал анимираног филма деце и младих (Хрватска)

Опис: ВАФИ & РАФИ је међународни фестивал анимираних филмова за дјецу и младе који се одржава у Вараждину. ВАФИ део фестивала се фокусира на анимације које су радила деца и млади до 18 година. РАФИ део фестивала посвећен је анимираним филмовима које су одрасли направили за децу и младе. Овај фестивал комбинује едукацију, креативност и забаву те нуди прилику младим ауторима да представе своје радове.

Зашто је релевантан?: Посебно је фокусиран на радове младих аутора и пружа им платформу да се повежу и уче о анимацији кроз такмичење и радионице.

Веза: VAFI & RAFI Festival

STOP MOTION SCENA

10. Stop Motion Scena (Карловац, Хрватска)

Опис: Stop Motion Фестивал у Карловцу специјализиран је за анимацију у техници stop-motion. Овај фестивал подржава младе и непрофесионалне ауторе који се баве овом специфичном техником анимације. Фестивал нуди пројекције, радионице и размену искустава за аниматоре који се баве stop-motion техником, а одржава се у угодној и креативној атмосфери.

Зашто је релевантан?: Фестивал је посебно значајан за ауторе који се баве stop-motion анимацијом, јер је један од ретких фестивала посвећених искључиво тој техници.

Веза: https://kinoklubkarlovac.hr/2024/05/15/stop-motion-scena-2024/

11. Златни пуж (Врање, Србија)

Опис: Златни пуж је фестивал дечјег и омладинског филма који се одржава у Врању, а посебну пажњу посвећује анимираним филмовима које стварају млади аутори и аматери. Фестивал се фокусира на промоцију дечјег стваралаштва и подстицање младих да се баве анимацијом и филмом, кроз различите радионице и пројекције.

Зашто је релевантан?: Златни пуж пружа прилику младима да прикажу своје анимиране филмове и добију повратне информације од професионалаца, чиме помаже у њиховом развоју.

Веза: Zlatni puž

12. Фестивал анимираних филмова у Јагодини (Јагодина, Србија)

Опис: Фестивал анимираних филмова у Јагодини промовише радове аматера и младих аутора, с посебним нагласком на образовање и креативност у анимацији. Фестивал нуди платформу за приказивање кратких анимираних филмова, било да су они експериментални, традиционални или дигитални.

Зашто је релевантан?: Идеалан је за младе аниматоре који траже прилику да представе своје радове у регионалном контексту и добију повратне информације о свом раду.

Веза: https://www.animatorfest.com/

Сви наведени фестивали подржавају младе ауторе и нуде одличне прилике за приказивање анимираних филмова. Већина има посебне категорије за студентске, независне и непрофесионалне радове, што је изврстан начин да своје филмове прикажете широј публици.

методичка препорука

Бонтон и филм

И задње, али не мање важно.

Младе филмаџије, као и сву филмску публику, потребно је од најмлађе доби навикавати на поштовање филма као стваралачког процеса, као уметности, како га не би доживљавали само као индустрију забаве. Из тих разлога им се ваља понављајуће обраћати с правилима бонтона везаним уз филм.

Као што постоје правила пристојног понашања за ручком, у школи, код лекара, у продавници, у позоришту, тако постоје и правила везана за гледање филмова.

Гледаш ли филм у школи, он је део наставе при којем важе једнака правила као и за сваки школски час. Гледаш, слушаш и не ометаш остале у њиховом доживљају филма.

На настави филма не једемо, не шушкамо, не разговарамо. Једноставно пратимо филм.

Филм се прати од најавне шпице до завршетка одјавне шпице.

Ако с разредом у склопу наставе идеш у биоскоп, реч је о настави филма у биоскопу. Важе једнака правила као и при гледању филма у школи. Гледаш филм од почетка до краја, укључујући и одјавну шпицу.

Ако идеш у биоскоп у слободно време, правила би требала бити слична онима која си научио/научила на настави филма. Иако се често каже да филм и кокице иду заједно, то баш није сасвим тачно. Наиме, особе које заиста поштују филм не иду у биоскоп због кокица, хране и пића. Ипак, одлучиш ли друкчије, немој шушкати, мљацкати и сркати. Гледаоци желе добро да чују звук филма и мирно да гледају. Своје отпатке одложи у канту кад се филм заврши. Немој каснити у биоскоп.

Најбољи је доживљај филма управо гледање у биоскопу. Филм у биоскопу има најквалитетнију слику и звук. Гледање филма с осталим љубитељима филмске уметности доприноси посебном доживљају филма. На крају позоришне представе тапшемо. Тако се захваљујемо стваоцима представе. У биоскопу је пристојно одгледати одјавну шпицу филма. Тако поручујемо да ценимо рад људи који су стварали филм.

Уз одјавну шпицу стигнемо на миру да средимо мисли и доживљај филма"[1]

1 Цитат из *Калинић Лебинец, Дубравка, (2024.), Свјетло, камера, акција 1 и 2, Загреб: Школска књига, стр. 61. – 63.*

7. ИЗВОРИ

1. Аћимовић. Т., Билавер, Е., Ђордић, А., Габелица, М., Калинић Лебинец, Д., Модрић, Ј., Санковић, К., Златарић, М. (2023.), *Анализа стања и стратешке смјернице развоја филмске едукације и потицања филмске писмености за раздобље 2023.-2026.*, Загреб: Медиа – обрт за пословне и остале услуге

2. Ћирић, Растко, (2023.), *Оживите цртеже*, Београд: Факултет примењених уметности

3. Довниковић-Бордо, Боривој, (1996.), *Школа цртаног филма*, Загреб: Просвјета

4. Гилић, Н., Крагић, Б. (ур.) (2003.) *Филмски лексикон*, Загреб: Лексикографски завод Мирослав Крлежа

5. Калинић Лебинец, Дубравка, (2024.), *Свјетло, камера, акција 1 и 2*, Загреб: Школска књига

6. Калинић Лебинец, Д., Лебинец, П. (2018.) *Основе медијске писмености*, Приручник за изваннаставну активност На Прав I, е-издање

7. Петерлић, Анте (2018.) *Основе теорије филма*, 5. Издање, Загреб: Академија драмске умјетности Свеучилишта у Загребу

8. Тежак, Стјепко (2002.) *Методика наставе филма*, Загреб: Школска књига

Суфинансира
Европска унија

Овај приручник је рађен у склопу ЕУ пројекта *Анимирај се!*
уз финансијску помоћ Европске уније.
За његов садржај искључиво је одговоран уговарач пројекта
и тај садржај нужно не изражава ставове Европске уније.

